

FELFRISSÜLŐ, MEGÚJULÓ TUDÁSPRÓBÁK *Döntők*

Nagyot léptünk előre, de még messze vagyunk attól, hogy minden szempontból révbe érjünk. Így is összefoglalhatnánk annak az öt természet- és környezetismereti tanulmányi versenynek a tapasztalatait, amelynek diák és pedagógus résztvevői előre egyeztetett, összehangolt módon a sikeres szerepléshez nélkülözhetetlen szakmai irodalomként hasznosítják a *TermészetBÚVÁR* magazint.

A megmérettetések íve azzal a *Kitaibel*-versennyel vált ismét teljessé, amelynek előző sorozata kényszerűségből elmaradt. A sikeres döntők csúcspontjairól visszapillantva többnyire azok a nehézségek, akadályok, buktatók is összezsugorodtak, amelyek a mindennapok viszontagságai közepette gyakran leküzdhetetlennek látszottak. Ezért érezzük mi is fontosnak, hogy elismeréssel szóljunk mindazokról, akiknek fáradozásai, döntései és intézkedései nagyszerű eredménnyel gazdagították a hazai tehetséggondozás nemrég lezárult fejezetét.

A 2012/2013. tanévben lezajlott tudásp próbák szellemi frissességének és vonzerejének nyomatékos bizonyítéka, hogy ezeken 13 445 fiatal állt a startvonalra hazánkból és a szomszédos országok magyarlakta településeiről. A versenyek ismételt megerősítették: a felkészítő tanárok hivatásérzete, felelősségtudata és szakmai elkötelezettsége

a legváratlanabb akadályok leküzdésére is képessé teszi őket. Még a meghirdetésre váró tudásp próbák esetében is rendszeresen előfordult, hogy már a nyári szünetben megkezdődött a legtehetségesebb fiatalokkal a több hónapos, közös munkára alapozott felkészülés. Aki pedig a tanév során megjelent versenyfelhívásokra hagyatkozott, a rövidebb felkészülési idő még jobb kihasználásával pótolta a lemaradást.

A versenyzőjelöltek mindig számíthattak mentoraikra, akik akár a családjukkal tölthető idő egy részét is a fiatalokra fordították. Fáradságot nem sajnálva segítettek a kiselőadások összeállításához szükséges terepi és laboratóriumi munkában, vagy éppen a fajismeret bővítésében. Mindezt úgy kellett megtenniük, hogy a leendő versenyzőt ezernyi más kikapcsolódási lehetőség várta. Emellett az sem könnyítette meg a felkészítő pedagógusok dolgát, hogy a tanév elején meg nem hirdett tanulmányi versenyek kimaradtak az iskolai versenynaptárból, így az oktatási intézmények nem számoltak ezekkel. Vagyis a felkészítő tanárok egy része szabadidejében foglalkozott a versenyzők szellemi felvértezésével.

A megmérettetések olyan fiataloknak kínáltak kibontakozási lehetőséget, akik a kötelezőt jóval meghaladó feladatok vállalásával

KITAIBEL PÁL-VERSENY

A XXXVII. középiskolai biológiai és környezetvédelmi tanulmányi verseny idei döntőjét érthetően nagy várakozás előzte meg. Több évtizedes múltja, valamint kiemelkedő szakmai színvonala és nyitottsága egyfajta etalonnak számít a tudásp próbák között. Az előző tanévhez kötődő teljes sorozata

ennek ellenére anyagi okok miatt elmaradt. A 2013-ban lezajlott fordulók legjobbjainak záró megmérettetését pedig június 14-ére kellett halasztani, így belesúszott az érettségi vizsgák, a tanévzárás sűrűjébe.

Nos, az eredmény a legmerészebb várakozásokat is jócskán felülmúlta. Az immár 37. versengésre az ország 247 iskolájából összesen 3981 gimnazista és szakközépiskolás fiatal nevezett be, és közülük 101 jutott el a mosonmagyaróvári országos döntőbe. Rádásul nem csupán a döntő fordulóján nyújtott tanulói teljesítmények voltak kiemelkedők, hanem az önálló megfigyeléseken alapuló kiselőadások szakmai profilja is gyökeresen megújult.

Az egyik legnehezebb fordulóban, a fajfajismerési megmérettetésben például kétszáz-kétszáz növény- és állatfaj közül harmincnyolcat kellett felismerni és meghatározni. Az átlagpontszám 52 volt (huszonhat faj felismerése), míg a legjobbak 68 pontja azt jelzi, hogy harmincnégy fajt sikerült pontosan beazonosítani, ami különösen jó teljesítmény. A tesztfeladatok több száz oldalnyi információ ismeretét igénylő kérdéseinek megválaszolásakor a legjobbak 75 százalékos teljesítménnyel bizonyították felkészültségüket, de népes volt a 60–65 százalékosok „tábora” is.

A kiselőadások fordulójában, 10. évfolyamos gimnáziumi tanulók csoportjában pedig az elérhető maximális 80 pontból 70-nél többet ért el a résztvevők 53 százaléka, míg 67 és 70 pont között 18 százalék, 61–67 pont között 29 százalék teljesített, és még a legalacsonyabb összpontszám is 60 volt.

A legmarkánsabb változás mégis a kiselőadások témaválasztásában következett be. A döntőbe jutott 101 versenyző prezentációjában a tájleírás és az ottani élővilág bemutatása drasztikusan visszaszorult, helyette új, korszerű, nyitott szemléletű kínálat jelent meg. A hagyományos biológiai (például növényélettani) témák aránya mindössze 7, míg a „klasszikus” környezetvédelmi kérdéseké alig 22 százalék volt.

Hetvenhét előadás (az elhangzottak 71 százaléka) a természetvédelem legaktuálisabb

A megnyitó résztvevői

témáival foglalkozott. Önmagában is sokat mond az ifjú előadók felkészültségéről, hogy a populációbiológia, a társulástan, az aktív fajvédelem, az ökológia, az ökonómia és a természetvédelmi kezelés különféle kérdéseiről, illetve tennivalóiról egyaránt hangsúlyos mondanivalójuk volt, nemegyszer a társtudományok kereteibe illesztve. Többen pedig azzal hoztak új elemet a döntőre, hogy a talajvédelemmel vagy éppen az illegális állatkereskedelemmel foglalkoztak.

A friss szellem megjelenése azt is kifejezte, hogy a szaktudomány új vívmányai a legfelkészültebb fiatalok érdeklődését is felkeltik – természetesen az életkori sajátosságokat kifejező formában. A felkészítő ta-

A kilencedikes miskolci Tardi Réka a szóbeli döntő izgalmas perceiben

után 2013

bizonyították érdeklődésüket az ökológia, a biológia, a földtudományok, a környezeti ismeretek, a környezet-egészségügy területén. Akik nyitott szemmel járnak a világban, fogékonyak a természeti folyamatok lényegének megragadására, és az önálló megfigyelésekből eredő következtetések levonására.

A versenyek úgy szolgálták a tehetséggondozást, hogy a megmérettetésen túl szerteágazó lehetőséget teremtettek a sokoldalú fejlesztésre is. A kompetencia alapú oktatás széles palettáját lelhetjük fel a felkészülés és a számadás tennivalói között: összefüggések, információk keresése, szövegértés, oknyomozó képességek erősítése, problémamegoldó gondolkodás újszerű helyzetben, adatok, diagramok és szakszövegek értelmezése, a számolási készség fejlesztése, érvelés, valamint a kommunikációs képességek kibontakoztatása. A szóbeli forduló és a terepgyakorlat feladatlapjainak összeállításakor pedig az a törekvés érvényesült, hogy az iskolai tananyagot a minden napokba ágyazva új összefüggéseket tárhassanak fel a versenyzők.

A versenyek megrendezéséhez szükséges anyagi erőforrások előteremtése idén is nagy kihívást jelentett a szervezők számára. A döntők házigazdájának példás vendégszeretete Mosonmagyaróvártól Mezőtúrig, Kisújszállástól Győrig vagy éppen Balatonalmádiig sokat

jelentett, de a versenyzők ellátása, a szállás és sok más elengedhetetlen feltétel megteremtése szinte minden esetben a lehetőségeket meghaladó kiadásokkal járt. Szintén kemény forintokat igényelt a terepgyakorlatokhoz szükséges autóbuszok bérlése is. Ezért volt szükség arra, hogy a költségek egy részének átvállalásával a résztvevők maguk is a versenyek szponzoraivá váljanak.

Ennek ellenére az igazán életmentő forrást az *Emberi Erőforrások Minisztériumának* pályázata nyitotta meg, amelyet – leírni is sok – egymilliárd négyszázmillió forintos keretösszeggel a *Nemzeti Tehetség Program* különféle területeinek támogatására hirdettek meg. Ebből az idén összesen 7 476 000 forint jutott a Kitaibel Pál-, a Herman Ottó-, a Teleki Pál- és a Sajó Károly-verseny megrendezéséhez szükséges kiadások részleges fedezésére. Ehhez társult a *Vidékfejlesztési Minisztériumnak* az a döntése, amely – a *Kaán Károly-versenyt* is befogadva – összesen 900 000 forinttal járult hozzá a hozzánk különösen közel álló öt tudáspróba finanszírozásához. Ez a döntés azzal is fontos üzenetet hordozott, hogy megerősítette a környezet- és természetismereti garapításának értékteremtő szerepét.

GARANCZY MIHÁLY

A kilencedik évfolyamos szakközépiskolások legjobbjai balról jobbra: Cseh Sándor, Kovács Anita és Mezei Bálint felkészítő tanáraikkal

A tizedikes szakközépiskolások győztes csapata: Galaczi Enikő, Party Petra és Szabó Fanni

nárok útmutatása és alkotó közreműködése a felkészítésben akár iránymutató is lehet a tudáspróbák új nemzedékei számára.

A verseny szervezői és résztvevői ugyanakkor sajnálattal tapasztalták, hogy a szomszédos országok magyarok lakta településeinek középiskolásai ezúttal távol maradtak a megmérettetéstől. Bő húszévi folyamatos jelenlét után megszakadt ez a nagyszerű hagyomány, jóllehet a kiváló felkészültségű erdélyi és felvidéki fiatalok gyakran a legjobbak között végeztek. A verseny meghirdetése körüli bizonytalanság, az anyagi lehetőségek beszűkülése mellett az is gondot okozott, hogy nyugdíjba vonultak a nagy tapasztalatú háttérrel bíró versenyszervezők, és elhúzódik az utódok megtalálása. Mielőbb hatékony lépésekre lenne szükség e tarthatatlan helyzet orvoslására. Manapság, amikor a külhoni

nemzettestvéreinkkel való kapcsolatépítés kiemelt fontosságú lett, ezekről a fiatalokról sem mondhatunk le.

SZAKKÖZÉPISKOLA 9. OSZTÁLY

1. CSEH SÁNDOR, Debrecen, Vegyipari Szakközépiskola (felkészítő tanára: dr. Forgács Katalin),
2. KOVÁCS ANITA, Kecskemét, Szent-Györgyi Albert Egészségügyi és Szociális Szakközépiskola (Oszta Gyöngyi),
3. MEZEI BÁLINT, Mátrafüred, VM ASZK Mátra Szakképző Iskola (Fülöpné Patlók Zsuzsanna).

SZAKKÖZÉPISKOLA 10. OSZTÁLY

1. GALACZI ENIKŐ, Székesfehérvár, Belvárosi I. István Középiskola Bugát Pál Tagintézménye (Kis-Pál Zsuzsanna),

2. PARTY PETRA, Vác, Boronkay György Műszaki Szakközépiskola és Gimnázium (Sturcz Anita),
3. SZABÓ FANNI, Kecskemét, Szent-Györgyi Albert Egészségügyi és Szociális Szakközépiskola (Oszta Gyöngyi).

GIMNÁZIUM 9. OSZTÁLY

1. TARDI RÉKA, Miskolc, Földes Ferenc Gimnázium (Nyéki Attila),
2. SZÉLIG BENCE, Pécs, Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnázium (Bodáné Gálósi Márta),
3. PÁPAI GÁBOR, Szekszárd, Garay János Gimnázium (Pápai János).

GIMNÁZIUM 10. OSZTÁLY

1. NÉMETH BÁLINT, Szombathely, Nyugatmagyarországi Egyetem Bolyai János Gyakorló Gimnázium (Baranyai József),

A gimnáziumok kilencedik osztályának listavezetői: Tardi Réka, Szélig Bence és Pápai Gábor

2. NAGY DÁNIEL, Budapest, Árpád Gimnázium (Sziliné Dienes Irén),
3. RIPSZÁM EMESE, Erd, Vörösmarty Mihály Gimnázium (Kitzinger István).

A LEJOBBAK POSZTEREK KÉSZÍTŐI

1. PAPP ÁGNES, Győr, Veres Péter Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium (Zátonyi Szilárd),
2. SZABÓ FANNI, Kecskemét, Szent-Györgyi Albert Egészségügyi és Szociális Szakközépiskola (Ósza Gyöngyi)
3. TRIKLER BETTINA, Kaposvár, Táncsics Mihály Gimnázium (dr. Miklós Endréné).

A tizedik osztályos gimnazisták közül a legjobban teljesítők: Németh Bálint, Nagy Dániel és Ripszám Emese

ZENGŐ FERENC felvételei

SAJÓ KÁROLY-VERSENY

A Kárpát-medencei környezetvédelmi csapatverseny Győrben megtartott nemzetközi döntőjére hazánkban 105, míg a határon túlról 95 magyar iskola képviselőjében jutottak el a legjobbak. A 7-8. évfolyamos fiatalok hazánkban, valamint Szlovákiából, Romániából, Szerbiából és Ukrajnából érkeztek. Húsz, háromfős csapat jutott a döntőbe. Tagjaik kétnapos tudáspróbán bizonyíthatták felkészültségüket a környezet- és természetvédelem, valamint a földrajz területén. A kiselőadások a hosszabb ideje, rendszeresen végzett saját megfigyelésekről szóltak. Mivel 2012 a világörökség éve volt, a résztvevők a saját országuk valamelyik világörökségi helyszínét mutatták be poszteren.

A verseny szellemisége, üzenete és feladata mára túlnőtt egy tanulmányi verseny keretein. Híd lett, kapocs a Kárpát-medence magyar iskolái között, amelyeknek közös ügyük a Kárpát-medence fenntartható fejlődése, a helyi értékek és kultúra megismerése, benne magyarságunk megőrzése. Talán jelképes is lehet, hogy a versenyt, a történetében először, a 2012/2013. tanévben kiválóan felkészült erdélyi fiatalok – a dr. Vasile Lucačiu Általános Iskola, Szatmárnémeti – csapata nyerte.

1. DR. VASILE LUCAČIU ÁLTALÁNOS ISKOLA, Szatmárnémeti (Románia, Őlyüs Gabriella és Saraz Olga),
2. JÓZSEF ATILLA ÁLTALÁNOS ISKOLA, Berettyóújfalú (Kurtán Mónika),
3. SZÉCHENYI ISTVÁN ÁLTALÁNOS ISKOLA, Csorna (Keresse Pálné).

A Sajó Károly-verseny eddigi történetében a határon túli csapatok közül a legjobb teljesítményt a szatmárnémeti dr. Vasile Lucačiu Általános Iskola versenyzői érték el

A győri nemzetközi döntő „ezüstérmes” versenyzői

A harmadik helyezett csapat: a csornai Széchenyi István Általános Iskola diákjai

A terepgyakorlat helyszíne ezúttal a Fertő–Hanság Nemzeti Park volt LAKATOS ATTILA felvételei

HERMAN OTTÓ-VERSENY

A XXIII. országos biológiai verseny ugyancsak a 13–14 éves korosztály legfelkészültebb képviselőit várta, várja. Az iskolai fordulóba ezúttal 2240 tanuló nevezett be, több mint 230 iskolát, oktatási intézményt képviselve. A kisújszállási országos döntőbe 25-en jutottak. A kis tudósok igen színvonalas előadásban számoltak be lakóhelyük vagy az iskola környékének megőrzendő értékeiről. A vidéki értékek, az adott tájegység rejtőzködő kincseinek széles körű megismertetése közös tartalmi jegye volt a bemutatkozásoknak. A terepgyakorlat a Tisza-tó környékén zajlott, a tematika a vízstratégiahoz kapcsolódott, és a Nagykunsági Víztározó, illetve közeli műtárgyainak megtekintésére is lehetőséget adott.

A Tisza-tó környéki terepgyakorlat szellemi erőt mozgósító pillanatai

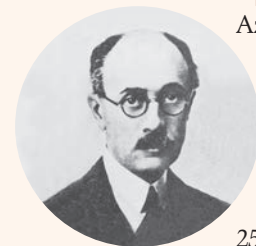
1. KÖRÖS KRISTÓF, Bükkábrány, ÁMK Arany János Általános Iskola (Szekely Ottóné),
2. VALKOVICS ANNA, Karcag, Karcagi Nagykun Református Általános Iskola (Jobbágy Ildikó),
3. TŰZ BOGLÁRKA, Budapest, Gyulai István Általános Iskola (dr. Bánfalviné Stumpf Anikó),

Középen Korpás Kristóf, a képen balra Valkovics Anna, a jobb szélén Tűz Boglárka JUHÁSZ ZOLTÁN felvételei

TELEKI PÁL-VERSENY

Az országos földrajz-földtan verseny a 13–14 éves korosztály számára kínált bizonyítási lehetőséget. A startvonalra 2124 tanuló sorakozott fel hazánk mintegy 900 oktatási intézményének képviselőiben. A második fordulóba 253 iskola képviselői léphettek tovább. A Balatonalmádiiban megtartott országos döntőbe a két korosztály 22–22 versenyzője jutott be.

Terepgyakorlaton a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkban

A kiselőadás a szakmai ismereteknél a jó előadókészség bizonyítására is lehetőséget ad

A hetedik és nyolcadikos tanulók felkészülésének kiemelt fontosságú része volt az iskolai oktatásban sajnálatos módon elhanyagolt földtani, valamint ásványtani és kőzettani tudásanyag elméleti és terepi ismereteinek elmélyítése, valamint a térképhasználat fejlesztése és alkalmazásának gyakorlása. Ehhez társult hazánk földrajzi-földtani értékeinek és megőrzésük lehetőségeinek saját megfigyelésen alapuló tanulmányozása, amelyről kiselőadás keretében is számot adtak a szakemberekből álló zsűrieknek. A Balaton-felvidéki Nemzeti Parkban megtartott, egész napos terepgyakorlat új összefüggések felismerését is segítette.

Balról jobbra: Balázs Dávid, Verkmann Zsombor és Szűcs Dorka felkészítőikkel

VII. OSZTÁLY

1. SZŰCS DORKA, Debrecen, Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Általános Iskola (*Bikszády István*),
2. VERKMANN ZSOMBOR, Budapest, Fazekas Mihály Általános Iskola (*Gálné Domoszlai Erika*),
3. BALÁZS DÁVID, Nyíregyháza, Kodály Zoltán Általános Iskola (*Lászlóné Hollik Ágnes*).

VIII. OSZTÁLY

1. SZITTYAI BÁLINT, Sopron, Széchenyi István Gimnázium (*Simon György*),
2. HORVÁTH LÓRÁNT, Gelse, Weöres Sándor Általános Iskola (*Bécsiné Jakabfi Marianna*),
3. HORVÁT ÁRON, Szombathely, Zrínyi Ilona Általános Iskola (*Buús Péterné*).

KAÁN KÁROLY-VERSENY

Az immár XXI. országos biológiai versenyre hazánk valamennyi megyéjéből és a fővárosból, mintegy ezer iskola képviselőiben, több mint 4500 fiatal jelentkezett. Közülük több forduló után a legfelkészültebb huszonöt versenyző jutott el Mezőtúrra, a döntőbe. Itt – a verseny történetében először – az

Balról jobbra: Horváth Lóránt, Szittyai Bálint és Horvát Áron VASKOR GABRIELLA felvételei

5-6. osztályosok együtt versenyeztek egymással, éppen fele annyian, mint a korábbi években. A megyékből ugyanis csak egy, a fővárosból hat diák juthatott a legjobbak közé.

Már a tudáspróba első napja is kiemelkedő felkészültséget tanúsított. A tanulói kiselőadások témaválasztása, feldolgozása, bemutatása sokszorosan igazolta a zsűri várakozásait. A versenyzők kistájuk bemutatásával, madármentési programok, a saját kertjük gyümölcsfája életközösségeinek ismertetésével, a Körösök vízminősége vizsgálatának eredményeivel vagy éppen egy elillanó élőhely faji összetétele változásainak felvázolásával érdemelték ki a zsűri elismerését. Életre szóló élményt nyújtott a Tisza-tó és környéke feltérképezését segítő egész napos terepgyakorlat. Az itt szerzett élmények alapján a tesztfordulók kiemelkedő eredményei nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a tanulói összteljesítmény az idei versenyévadban meghaladta a 60 százalékot.

1. SELMECI DÖMÖTÖR, Balassagyarmat, Kiss Árpád Általános Iskola Szabó Lőrinc Tagiskola (*Ocskó Ildikó*),
2. MOLNÁR VENCEL, Budapest, Fodros Általános Iskola (*Bozókiné Havas Katalin*),
3. ZSÁLI ZSOMBOR, Pécsvárad, Kodolányi János ÁMK Német Nemzetiségi Általános Iskola (*Major Józsefné*).

A verseny legjobbjai balról jobbra: Selmeci Dömötör, Molnár Vencel és Zsáli Zsombor felkészítőikkel UZSOKI JÁNOS felvétele